ŽVALGYMAI UNIVERSITETO G. 9

Linas GIRLEVIČIUS

2004 m. atlikti archeologiniai žvalgymai sklype Vilniuje, Universiteto g. 9 ir jo aplinkoje. Kasta iškasa transformatorinei, atlikti žvalgymai inžinerinių tinklų įrengimo vietoje.

XVI a. pirmojoje pusėje šioje vietoje stovėjo medinis didžiojo kunigaikščio sekretoriaus Skapo dvaras. Nuo 1572 m. visi namai Universiteto g. R pusėje priklausė universitetui. Vėliau pastatai daug kartų rekonstruoti, jų išvaizda keitėsi. Istoriniai duomenys rodo, kad pirmasis mūrinis pastatas šioje vietoje pastatytas 1654 m. Jis stovėjęs galu į Skapo g. ir vadintas Beinatro bursa. 1673–1680 m. inventoriuje minima pastatą buvus dviejų aukštų. XIX a. sujungti įvairūs aplinkiniuose sklypuose buvę pastatai, pastatytas pastato R korpusas.

2001 m. archeologinius tyrinėjimus R pastato vidinio kiemo dalyje atliko V. Vainilaitis (žr. *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 222–223). Tirtas 112 m^2 plotas. Ištirta viršutinė 1,65 m storio kultūrinio sluoksnio dalis, datuota XV a. pabaiga – XX a. Nustatyta, jog XVI a. tirtoje vietoje stovėjo mūrinis pastatas, sudegęs vieno iš XVI a. vykusių gaisrų metu. Vėlesnių pastato rekonstrukcijos darbų metu buvo sunaikinti vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai.

2004 m. archeologiniai žvalgymai atlikti 120 m^2 plote. Fiksuoti XVI–XX a. datuotini kultūrinio sluoksnio horizontai, aptikta šiek tiek šio laikotarpio archeologinių radinių, medinių konstrukcijų likučių. 1,7–2 m gylyje žvalgytose vietose atkastas pilko vandeningo smėlio įžemis. Kultūrinis sluoksnis kieme apardytas XIX–XX a., įrengiant požeminius inžinerinius tinklus, taip pat statant pastato pamatus. Kiemo vidurinėje dalyje fiksuotas R–V kryptimi orientuotas XIX a. pabaiga – XX a. pirmąja puse datuotas mūrinis kolektorius, sumūrytas iš lauko akmenų, rištų kalkių skiediniu, ir plytų, rištų cemento skiediniu.

SURVEY AT THE UNIVERSITETO STREET 9

The archaeological survey performed in the old town of Vilnius at the Universiteto Str. 9 hardly provided any new data. Buildings of the site have been owned by the Vilnius University since 1572. In the inner yard of the building an underground sewage manifold was discovered. It dated to the late 19th – the first half of the 20th century. Structural remains of wooden constructions of the 16th century and some archaeological artefacts of the 16th–20th century were found as well.

ŽVALGYMAI ŽYGIMANTŲ G. 2

Linas GIRLEVIČIUS

2004 m. maždaug 800 m^2 plote atlikti archeologiniai žvalgymai pastato Vilniuje, Žygimantų g. 2, Š korpuso rūsiuose, korpuso aplinkoje bei vidiniame pastato kieme. Buvo tęsiami pastato remonto ir statybiniai darbai. Archeologiniai tyrinėjimai ir žvalgymai šio pastato P ir V korpusuose bei pastato vidiniame kieme ir aplinkoje atlikti 2003 m. (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 188–192).

2004 m. kastos tranšėjos palei pastato Š

korpuso pamatus, įrengiama nauja rūsio grindų danga, ruošiama vieta naujos rūsio patalpos įrengimui, kasama tranšėja rūsyje pogrindžio kanalo inžineriniams tinklams įrengti vietoje, kasamos tranšėjos lietaus nuotėkynei pastato vidiniame kieme, kasama tranšėja elektros tinklų atšakai. Daugiausia naujos archeologinės informacijos apie sklypą Žygimantų g. 2 gauta kasant tranšėjas greta pastato Š korpuso pamatų. Tranšėjos kastos prie P, V, Š pastato sienų bei prie R rūsio sienos atkurtame įvažiavime į pastato vidinį kiemą. Tranšėjų plotis siekė 1,2–2,2 m, gylis – 2–2,5 m nuo žemės paviršiaus. Kai kuriose tranšėjų atkarpose kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti dar XX–XXI a., įrengiant inžinerinius tinklus. Prie pat pastato pamatų (20–50 cm atstumu nuo jų vertikalios plokštumos) kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti statant esamą pastatą XIX a. pabaigoje. Daugiau informacijos suteikė tranšėjų sienelių pjūviai. Prie P korpuso pamatų kasti kultūrinio sluoksnio horizontai datuoti XVIII–XX a. – iš ankstesnių tyrinėjimų medžiagos žinoma, kad pastato kieme būta tvenkinio. Kitose tranšėjų atkarpose atkasti XV(?)–XX a. datuojami kultūrinio sluoksnio horizontai, tačiau juose aptikta nedaug vieno ar kito horizontų datavimą pagrindžiančių archeologinių radinių. Š ir V tranšėjose pasiektas įžemis (?) – žvyringas gruntas.

R tranšėjos Š dalyje, 2,5–4 m atstumu nuo išorinės Š įvažiavimo sienos vertikalios plokštumos V dalies, 0,7 m gylyje (H_{abs} 90,77 m) nuo betoninės dangos atkasta mūrinė konstrukcija – anksčiau čia stovėjusio pastato pamatų fragmentas. V pamato dalis nudaužyta 30–50 cm atstumu nuo įvažiavimo V sienos pamato. Ankstyvas pamatas tikriausiai nuardytas statant dabartinį pastatą. Tranšėjoje atkasta pamato dalis mūryta iš rupaus kalkių skiediniu ristų tamsiai raudonos spalvos plytgalių, kurių storis siekė 8 cm. Tai veikiausiai yra gotikos laikotarpio mūro fragmentas. Norint tiksliau nustatyti mūro pobūdį ir pamatų sienos kryptį, buvo iškasta negili iškasa į P nuo atkastosios mūro dalies. 0,5 m atstumu nuo įvažiavimo V sienos pamato atkasta P pamato fragmento dalis (aukščiausio taško H_{abs} 90,95 m). Ji mūryta iš plytų ir akmenų, ristų kalkių skiediniu. Viršutinėje pamato fragmento dalyje atidengta gelsvos spalvos 28,5x16x6,5 cm dydžio degto molio plyta su braukomis. Nustatyta, kad pamato plotis viršutinėje dalyje – 60 cm, jis orientuotas Š–P kryptimi, datuotinas XVI–XVII a. Pastatas, stovėjęs ant šių pamatų, turbūt priklausė Radvilų rūmų kompleksui, vėliau statinys sugriautas, o jo likučiai apardyti vėlesnės ūkinės veiklos. Šalia pastato pamatų aptikta ir kitų (vėlyvų) statinių – laiptinių į esamo pastato rūsio patalpas statinių ar jų likučių, iš degto molio plytų mūrytų stačiakampių nuotėkynės šulinių.

Žeminant buvusį rūsio patalpų grindų lygį bei kasant tranšėją pogrindžio kanalui, aptikta XVII–XX a. datuojamų archeologinių radinių. Ankstyvi kultūrinio sluoksnio horizontai apardyti vėlesnės ūkinės veiklos. Įrengiant lietaus nuotėkynę pastato vidiniame kieme naujos informacijos apie kieme esančio kultūrinio sluoksnį nesužinota. Gilinantis iki 1,2 m gylio nuo žemės paviršiaus, aptikti negausūs XIX–XX a. datuotini archeologiniai radiniai. Įrengiant elektros tinklų atšaką greta pastato PV kampo atkasta XIX a. datuojamo nuotėkų kolektoriaus viršutinė dalis. Gilinantis iki 0,7 m gylio nuo žemės paviršiaus, aptikta XIX–XX a. datuojamų archeologinių radinių.

SURVEY AT THE ŽYGIMANTŲ STREET 2

An archaeological survey was performed at the Žygimantų Str. 2 in Vilnius. Presumably this site is located in the vicinity of the 16th century

palace of the noble family Radvilas cleared down on the edge of the 18th/19th century. Remains of brick structures datable to the 16th–17th century and attributable to the Radvilas Palace complex were found. The earliest finds discovered at the site dated to the 16th century.

ŽVALGYMAI VILNIAUS G. 22 / LABDARIŲ G. 1

Rasa GLIEBUTĖ

2004 m. Vilniuje, Vilniaus g. 22 / Labdarių g. 1 esančiame kieme LP atliko archeologinius žvalgymus, susijusius su elektros kabelio tiesimo darbais.

Tyrinėjama buvo Vilniaus senamiesčio kvartale 12 (buvusi posesija 716). Šis kvartalas bei aplinkiniai žemės plotai XVI a. viduryje priklausė Radviloms. Vėliau, XVIII a. pradžioje, kvartalų ribose esančius žemės sklypus Radvilos ėmė pardavinėti miestiečiams. Netrukus prie kvartalą ribojančių gatvių atsirado miestiečių kiemų–dvarelių ir privačių namų. 1806 m. buvo įkurta Labdarybės draugija, ta proga Dominykas Radvila 1807 m. jai padovanojo ir žemės sklypą (buvusi posesija 716). 1857–1869 m. visa kvartalo Š dalis priklausė draugijai.

Žvalgymų metu iškasta 300 m ilgio, 0,5 m pločio ir 0,7 m gylio tranšėja (iš viso 150 m^2). Nuėmus asfalto ir plytelių dangą, po žvyro bei smėlio sluoksniais buvo pilkos permaišytos žemės sluoksnis. Jis suardytas jau anksčiau tiesiant komunikacijas. Pastarosios aptiktos 0,7 m gylyje.

Vienoje tranšėjos sienelėje (atkarpos 2 Š pjūvyje) fiksuotas akmeninio grindinio fragmentas. Grindinį sudarė apie 7x10, 10x15 cm ir panašaus dydžio akmenys. Jis nuardytas jau anksčiau tiesiant komunikacijas.

Tranšėjos atkarpos 3 R pjūvyje, 25–30 cm gylyje buvo aptiktas XX a. statinio (1959–1960 m. numatytos nugriauti „Beržo“ medžio kombinato dirbtuvės) kampas. Pastatas mūrytas iš gelsvų 12x7, 14x8, 13,5x7, 14x7 cm dydžio plytų, rištų baltu kalkių skiediniu.

Tranšėjoje daugiausia aptikta XIX–XX a. radinių, pavieniai ankstesni – XVII–XVIII a. Buvo rasta neglazūruotų ir dengtų žalia, ruda ir gelsva glazūromis indų (puodų, lėkščių, keptuvių, dubenų) šukių, XIX a. dengto balta glazūra koklio fragmentas, dengtų žalia glazūra plokštinio ir karnizinio koklių fragmentų, žalvarinių sagų, kulka, plomba (Bulės tipo, Rusija, XIX a. antroji pusė – XX a. pradžia), 2 kapeikos (Rusija, Aleksandras I, 1813 m.) ir kt. Ankstyviausias radinys – ternaras (Lenkija, Jogaila, 1393–1407) (numizmatinę medžiagą nustatė E. Remecas).

SURVEY AT THE VILNIAUS STREET 22/ LABDARIŲ STREET 1

In 2004 in Vilnius in the yard of the building located at the Vilniaus Str. 22 / Labdarių Str. 1 an archaeological survey was performed. During that a 300 m long, 0.5 m wide and 0.7 m deep trench was excavated. The cultural layer found in the trench was disturbed during earlier earthworks. The northern profile of the trench sector No. 2 revealed a stone pavement fragment, whereas the eastern profile of the tench sector No. 3 revealed a corner of the 20th century building. The 17th–20th century finds were collected: fragments of pottery, flat and cornice stove-tiles, buttons, coins, a bullet and a tag. The oldest find was a Polish ternarium coined by Jogaila in 1393–1407.